

Sammenhæng mellem grovfoderudbytte, jordens bonitet og økonomien	Ansvarlig	ERM
	Oprettet	18.12.2014
	Side	1 af 4

I malkekvægsproduktionen blev der som gennemsnit i 2013 opnået et dækningsbidrag på knap 13.000 kr. pr. årsko, som det fremgår af Business Check Kvæg 2013, for gruppen: Konventionel, stor race i malkestald. Bruttoudbyttet udgjorde ca. 30.000 kr. pr årsko. Af omkostningerne blev brugt ca. 6.500 kr. til grovfoder. Dette svarer til ca. 36 % af de samlede stykomkostninger. Der anvendes omkring 6.000 FEN af egen avl. En forskel på +/- 10 øre pr. FEN vil påvirke dækningsbidraget med 600 kr. – svarende til en ændring i dækningsbidraget med 5 %. Derfor er produktionsomkostningerne og især udbyttet af grovfoder en væsentlig parameter, der påvirker økonomien i mælkeproduktionen.

Omkostninger og udbytte kan den enkelte landmand i en vis udstrækning selv påvirke. Omkostningerne kan påvirkes ved at være opmærksom på gødskning, mekanisering mv. Udbyttet kan påvirkes ved at være omhyggelig ved etablering, gødskning, høst mv. samt ved at sikre så god en lagring, at tabet bliver så lille som muligt. Helt bestemme udbyttet kan man dog ikke, da de vejrmæssige forhold spiller ind samtidig med, at der er naturgivne betingelser på den enkelte bedrift, som landmanden må tage i betragtning. Dels kan der være forskelle i de geografiske betingelser – f.eks. vil udbytte i majs i de nordlige dele af landet normalt ligge under det udbytte, der kan opnås på Fyn og i Sønderjylland. Men især jordbunden vil have væsentlig indflydelse på udbyttet og de afgrøder, der med fordel kan dyrkes.

For at vurdere omkostninger og økonomisk potentiale i grovfoderproduktionen afhængig af jordbund er gennemført en sammenligning af økonomien afhængig af de jordbundsgivne forhold.

Der er taget udgangspunkt i Business Check Kvæg 2012 og 2013. I Business Check fordeles, med udgangspunkt i regnskabet, de enkelte indtægter og omkostninger på de enkelte driftsgrene. Malkekvægsbedrifter vil typisk blive delt i driftsgrenene: Kvæg, Grovfoder og af og til også i Salgsafgrøder.

I de 2 hæfter: Business check Kvæg, 2012 og 2013 er der driftsgrensanalyser for ca. 600 malkekvægsbedrifter. Dette giver et rimeligt godt datagrundlag for at vurdere økonomien i grovfoderproduktionen. I Business Check er grovfoder samlet i én driftsgren der dækker både majs-helsæd og græs til afgræsning og ensilering. Driftsgrensanalyserne er opgjort for lerjord, sandjord, der kan vandes og sandjord uden vandingsmuligheder. Overvejende lerjord er defineret som bedrifter, hvor der er mindst 50 % af arealet med JB 5-6 eller JB 7-9. Arealer med sandjord, der kan vandes er ejendomme, hvor mindst 50 % af arealet kan vandes.

I tabel 1 og tabel 2 er vist hovedtallene for grovfoderøkonomien i henholdsvis 2012 og 2013.

Tabel 1. Hovedtal for grovfoderøkonomi – 2012.

	Overvejende lerjord	Sandjord, der kan vandes	Sandjord, der ikke kan vandes
Majshelsæd, ha	58	55	58
Græs i omdrift	56	59	65
Andel areal med majs	51 %	48 %	47 %
Udbytte majshelsæd, FEN pr. ha	9.770	8.767	8.101
Udbytte græs i omdrift, FEN pr. ha	8.814	8.142	8.040
Gns. Udbytte, FEN pr. ha	9.191	8.142	7.804
Stykomkostninger, kr. pr. ha	-2.448	-2.338	-2.320
Maskinomkostninger inkl. arbejde, kr. pr. ha	-7.427	-7.191	-7.180
Omkostninger – excl. jordleje, kr. pr. ha	-9.875	-9.529	-9.500
Øre pr. FEN	107	117	122
DB for salgsafgrøder, kr. pr. ha	4.894	2.336	2.336
Optimeringspris Grovfoder, kr. pr. ha	14.769	11.865	11.836
Øre pr. FEN	161	146	152

Der er stort set samme andel majs på gennemsnitsbedriften med en svag tendens til, at der er mere majs på de gode jorder, hvor dyrkningsbetingelserne er lidt bedre for majs end på de dårligere jorder, især hvis de ikke kan vandes. Til gengæld er der et klart større udbytte målt i FEN pr. ha på den gode jord. Som gennemsnit betragtet er udbyttet i majshelsæd næsten 20 % lavere på uvandet sandjord end på bedrifter med overvejende lerjord.

De direkte produktionsomkostninger til udsæd, gødning, planteværn, maskiner og arbejde er for gennemsnittet af bedrifter på overvejende lerjord opgjort til 107 øre pr FEN i 2012, mod 117 øre på vandet sandjord og helt op til 122 øre pr FEN på uvandet sandjord. For at få et udtryk for den samlede økonomi ved grovfoderdyrkingen skal endvidere indgå omkostninger til jordleje i form af forrentning af jordværdi, forpagtning og med tillæg af det EU-tilskud, der kan opnås. Imidlertid kunne det areal man har grovfoder på alternativt være anvendt til dyrkning af salgsafgrøder. I hæftet Business Check Salgsafgrøder kan man se, hvad det gennemsnitlige dækningsbidrag II (dvs. efter arbejds- og maskinomkostninger) var i gennemsnit for de bedrifter, hvor der er lavet driftsgrensanalyser for salgsafgrøder (korn, lidt frø og raps). For driftsgrensanalyser på lerjord var dette beløb i 2012 på 4.894 kr. pr. ha. Dvs. til produktion af grovfoder på lerjorden med i gennemsnit 9.191 FEN var der omkostninger på 9.875 kr. pr. ha, og man kunne have opnået en indtjening på 4.894 kr. (man har mistet dette beløb ved at dyrke grovfoder). Omkostningerne til grovfoder bliver derfor på $(9.875 + 4.894)/9.191 = 161$ øre pr. FEN.

Det skal bemærkes, at der ikke er driftsgrensanalyser specifikt for salgsafgrøder på sandjord med eller uden vanding – men kun på sandjord. Der er derfor antaget at Dækningsbidraget er det samme.

For 2013 blev tallene noget anderledes – dels fordi der er forskelle i udbytter, dels fordi det mistede dækningsbidrag var noget lavere i 2013.

Tabel 2. Hovedtal for grovfoderøkonomi – 2013.

	Overvejende lerjord	Sandjord, der kan vandes	Sandjord, der ikke kan vandes
Grovfoder i 2013			
Majshelsæd, ha	56	65	63
Græs i omdrift, ha	54	61	65
Andel areal med majs	51 %	52 %	49 %
Udbytte majshelsæd, FEN pr. ha	11.150	10.084	9.669
Udbytte græs i omdrift, FEN pr. ha	7.359	7.166	7.112
Gns. Udbytte, FEN pr. ha	9.081	8.408	8.028
Stykomkostninger, kr. pr. ha	2.656	2.584	2.456
Maskinomkostninger inkl. arbejde, kr. pr. ha	7.459	7.162	7.429
Omkostninger – excl. jordleje, kr. pr. ha	10.115	9.746	9.885
Øre pr. FEN	111	120	127
DB for salgsafgrøder, kr. pr. ha	2.492	541	541
Optimeringspris Grovfoder, kr. pr. ha	12.607	10.287	10.426
Øre pr. FEN	139	126	134

Tabel 3. Hovedtal for grovfoderøkonomi – 2012 og 2013

	Overvejende lerjord		Sandjord, der kan vandes		Sandjord, der ikke kan vandes	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Gns. Udbytte, FEN pr. ha	9.191	9.081	8.142	8.408	7.804	8.028
Omkostninger, kr. pr. ha	9.875	10.115	9.529	9.746	9.500	9.885
Øre pr. FEN	107	111	117	120	122	127
Optimeringspris, kr. pr. ha	14.769	12.607	11.865	10.287	11.836	10.426
Øre pr. FEN	161	139	146	126	152	134
Gns. Optimeringspris, kr. pr. ha	13.643		11.076		11.131	
Gns. Udbytte, FEN pr. ha	9.136		8.275		7.916	
Optimeringspris, øre pr. FEN	149		134		141	

Det ses af ovenstående tabel 3, at grovfoder generelt er dyrere at producere på lerjorden. Omkostningerne er ca. 15 øre pr. FEN større for lerjord end for vandet sandjord. En årsko skal normalt have omkring 6.000 FEN pr. år i grovfoder, og med en prisforskel på 15 øre giver det ca. 900 kr. pr årsko. Med 10.000 kg. EKM pr årsko bliver fremstillingsprisen pr. kg. Mælk ca. 9 øre lavere pr. årsko på vandet sandjord.

Hvis der på lerjord skal produceres grovfoder til samme pris som på den vandede sandjord, så skal udbyttet være på 10.200 FEN pr. ha – eller som gennemsnit ca. 10 % større end det der blev opnået i 2012 og 2013.

Går man bag om tallene i Business Check kan man se, at der er store spredninger som betinger forskelle i omkostningerne. Der er mange landmænd, der dyrker grovfoder på lerjord som har omkostninger, der er lavere end mange af de landmænd, der dyrker grovfoder på sandjord.

Men som udgangspunkt kan man tillade sig at konkludere, at jordbundsforhold betinger 5-15 øre pr. FEN til fordel for den vandede sandjord.